ໂຄງການການສຶກສາເພື່ອຊ່ວຍຕົນເອງ

ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ

ຢາທໍ່ໜໍ່ຄຳ

(ສະບັບທົດລອງໃຊ້)

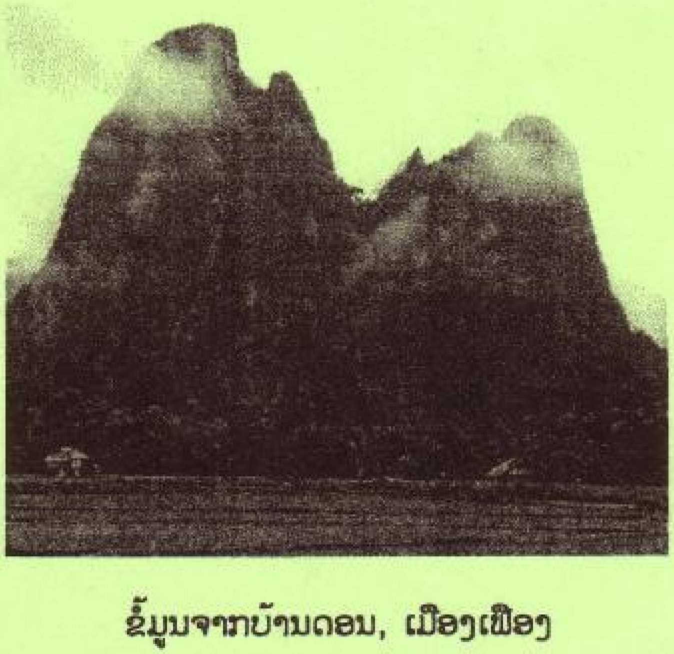

ຂໍ້ມູນຈາກບ້ານດອນ, ເມືອງເຟືອງ

ແຂວງວຽງຈັນ

ໂດຍ: ອຈ ບົວພັນ ປະສວຍຄຳ

2007

ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ

"ຜາທໍ່ໜໍ່ຄຳ"

ຂໍ້ມູນຈາກ: ບ້ານດອນ ເມືອງເຟືອງ,
ແຂວງວຽງຈັນ

ຂຽນໂດຍ: **ອ.ຈ ບົວພັນ ປ່ະລອຍຄຳ**

ຮຽບຮຽງໂດຍ: **ອ.ຈ ບຸນທົງ**
ອ.ຈ ຂວັນແກ້ວ
ອ.ຈ ໄພໄຊ

ພິມແລະຈັດໜ້າໂດຍ: **ນ. ສຸກັນຍາ ສີວິໄຊ**

ແຕ້ມໂດຍ: **ທ. ໄຕ່ ແກ້ວວົງສາ**

ເຈົ້າຂອງ: ຫ້ອງການສຶກສາເມືອງເຟືອງ, ແຂວງ
ວຽງຈັນແລະສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ

ອຸປະຖຳໂດຍ:

New Zealand Agency for International Development (NZAID)

ຄຳນຳ

ປຶ້ມເຫລັ້ມນີ້ເປັນຜົນງານການຂຽນ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນຂອງຄູອາຈານແລະຊາວບ້ານດອນ ເມືອງເຟືອງ ແຂວງວຽງຈັນ ຊຶ່ງເປັນການຮັບໂຮມປະສົບການໃນການດຳລົງຊີວິດແບບເພິ່ງຕົນເອງ, ກຸ້ມຕົນເອງໂດຍອາໄສທຳມະຊາດ, ສິ່ງແວດລ້ອມອ້ອມຕົວແບບດັ້ງເດີມຕັ້ງແຕ່ດົນນານຈົນເຖິງປະຈຸບັນນີ້.

ປຶ້ມເຫລັ້ມນີ້ເປັນບ່ອນອີງໃຫ້ແກ່ຄູໃນການສຶກສາແນວຄວາມຄິດຮັກທຳມະຊາດ, ຮັກພູມປັນຍາກໍຄືວິຖີຊີວິດທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ແກ່ເດັກເພື່ອສ້າງແນວຄິດຮັກທ້ອງຖິ່ນຂອງຕົນ.

ຄະນະຈັດທຳຄິດວ່າປຶ້ມເຫລັ້ມນີ້ຊຶ່ງເປັນສະບັບທົດລອງໃຊ້ ແລະ ຄົງເປັນປະໂຫຍດບໍ່ຫລາຍກໍໜ້ອຍໃຫ້ແກ່ຄູອາຈານໃນການສິດສອນເດັກພ້ອມກັນນັ້ນຄິດວ່າຍັງມີຫລາຍສິ່ງຫລາຍຢ່າງທີ່ຍັງຂາດຕົກບົກພ່ອງທີ່ພ້ອມຈະປັບປຸງປ່ຽນແປງຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຄະນະຈັດທຳ

ຜາທໍ່ໜໍ່ຄຳ

1. <u>ຕົ້ນກຳເນີດຂອງຜາທໍ່ໜໍ່ຄຳ</u>:

ຜາທໍ່ເປັນຜາທີ່ໃຫຍ່; ມີຄວາມສູງປະມານ 900 ແມັດ, ເປັນຜາ 3 ໜ່ວຍຕິດຕໍ່ກັບແລະມີໜໍ່ຄຳເກີດຂຶ້ນຢູ່ໜ້າຜາໜ່ວຍກາງເຄິ່ງ 2 ໜໍ່ເທິງຜາທໍ່ແມ່ນມີຕົ້ນໄມ້ງອກງາມຕາມຕີນຜາ ແລະ ໜ້າຜາ ມີສັດຫລາຍຊະນິດທີ່ອາໄສຢູ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຄົນທີ່ໄດ້ເບິ່ງແລ້ວເປັນໜ້າອອນຊອນນຳທຳມະຊາດທີ່ສວຍງາມນີ້

ຜາທໍ່ໜໍ່ຄຳນີ້ເປັນຜາທີ່ມີຄວາມສັກສິດເຊິ່ງຊາວບ້ານເມືອງເຟືອງທັງຫລາຍພາກັນເຊື່ອຖືກັນມາໄດ້ຫລາຍຮ້ອຍປີແລ້ວເຊິ່ງແຕ່ລະປີພໍຮອດມື້ 13 ຄ່ຳເດືອນ 6 ຊາວບ້ານຈະຕ້ອງໄດ້ຈັດມີການລ້ຽງເຈົ້າຜາທໍ່ທຸກໆປີ, ປີທຳອິດລ້ຽງຄວາຍ, ຮອດ 2 ປີໃດກໍ່ມີການລ້ຽງໝູ, ປີທີ່ 3 ແມ່ນລ້ຽງຄວາຍອີກເຊິ່ງເພິ່ນເອີ້ນວ່າ 2 ປີ ຮາມ 3 ປີ ຮ່ວມ.

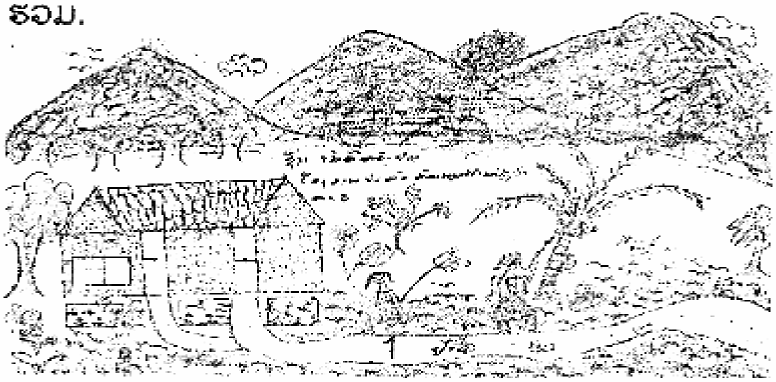

ເລື່ອງ: ຜາຫໍ່ໜໍ່ຄຳ

ແຕ່ກີ້ແຕ່ກ່ອນມີປະຊາຊົນຈຳນວນໜຶ່ງມີ 3 ໝື່ນຄົນມາອາໄສຢູ່ຕາມແຄມນ້ຳລຶກ ແລະ ນ້ຳຕົງ.

ແຕ່ລະຄົນກໍມີຄວາມມຸ່ງຫວັງວ່າຈະຂຶ້ນເອົາໜໍ່ຄຳທີ່ຢູ່ຜາຫໍ່, ມີມື້ໜຶ່ງເຂົາເຈົ້າໄດ້ເຕົ້າໂຮມກັນວາງແຜນຈະຂຶ້ນໄປເອົາໜໍ່ຄຳ, ເຂົາເຈົ້າຈຶ່ງພາກັນຕັດໄມ້ໄຜ່ເຮັດຂັ້ນໄດໄຕ່ຂຶ້ນໄປ, ເມື່ອເວລາຂຶ້ນໄປໃກ້ຈະຮອດໜໍ່ຄຳປະກົດວ່າໄມ້ຕອກທີ່ມັດຂັ້ນໄດຢູ່ນັ້ນໄດ້ກາຍເປັນງູອ້າປາກຈະຕອດ, ຜູ້ທີ່ຂຶ້ນກ່ອນກໍ່ຮ້ອງຂຶ້ນວ່າ: ງູ! ງູ, ຜູ້ທີ່ຂຶ້ນຕາມຫລັງກໍວ່າຄືກັນສຸດທ້າຍກໍພາກັນຕົກຂັ້ນໄດຕາຍຈົນໝົດ: ແຕ່ປານນັ້ນກໍຍັງບໍ່ຍອມຈຶ່ງພາກັນຕັ້ງຕູບໂດຍເອົາເຟືອງມາເຮັດເປັນຕູບຈຳນວນ 3 ໝື່ນຕູບເຟືອງ, ແຕ່ລະມື້ຄົນທີ່ຂຶ້ນໄປຜາຫໍ່ເພື່ອຈະເອົາໜໍ່ຄຳແມ່ນຕົກຕາຍໝົດ ແລະ ຜູ້ທີ່ບໍ່ຕາຍກໍເອົາປູນທີ່ຄ້ຽວໝາກນັ້ນມາໂຮມກັນເຮັດທາດໃສ່ກະດູກຄົນຕາຍຈົນກາຍເປັນລັງທາດ ແລະໄດ້ຕັ້ງຊື່ບ້ານວ່າ ສາມໝື່ນຕູບເຟືອງ, ສຳລັບບ້ານນາແຍງທຸກໆມື້ຊາວບ້ານພາກັນໄປແຍງໜໍ່ຄຳຈົນເຖິງທຸກວັນນີ້

ວິຊາ: ພາສາລາວ

ບົດທີ1:

ຫົວບົດ: ຜົນປະໂຫຍດຂອງຫີນຜາທໍ່ທໍ່ຄຳ

ຢູ່ບ້ານຂອງຂ້ອຍມີຜາທໍ່ທໍ່ຄຳເຊິ່ງຊາວບ້ານພາກັນໄປເອົາຫີນຜາທີ່ຢູ່ຕີນຜາມາເຜົາເຮັດປູນຂາວ.

ນອກຈາກເຜົາເຮັດປູນຂາວແລ້ວຊາວບ້ານຍັງເອົາຫີນມາທັບ ເປັນກ້ອນນ້ອຍໆເພື່ອມາປະສົມກັບການກໍ່ສ້າງເຮືອນຂອງຊາວບ້ານອີກ.

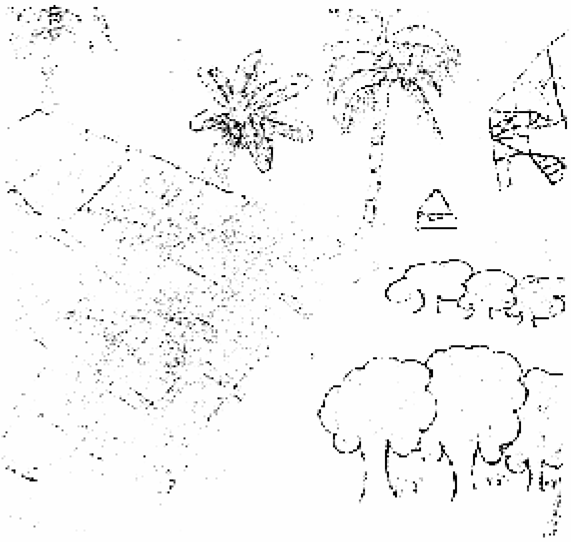

ວິຊາ: ຄະນິດສາດ

ບົດທີ1 : ການບວກເລກ

1. ຈົ່ງນັບໃຫ້ຄົບ100

ມີແມ່ຕູ້ຜູ້ໜຶ່ງໄດ້ນັ່ງສັງເກດເບິ່ງຄົນທີ່ຂຶ້ນຂັ້ນໄດເພື່ອຈະໄປເອົາໝໍ່ຄຳຢູ່ຜາໜໍ່, ຈຳນວນຄົນທີ່ຂຶ້ນເທື່ອໜຶ່ງມີ 50 ຄົນ, ເມື່ອຂຶ້ນບໍ່ໄດ້ເພິ່ນລົງມານັ່ງເຊົາເມື່ອຍ ກ່ອນ; ຄິດໄດ້ຄິດດີພັດຈູໃໝ່ຂຶ້ນອີກ 50 ຄົນ

ຖາມວ່າຄົນທີ່ຂຶ້ນໄປເອົາໝໍ່ຄຳຢູ່ເທິງຜາທີ່ມີຈັກຄົນ

ຮູ້ວ່າເທື່ອທີ່1 ຈຳນວນ 50 ຄົນ

ແລະເທື່ອທີ່2 ຈຳນວນ 50 ຄົນ

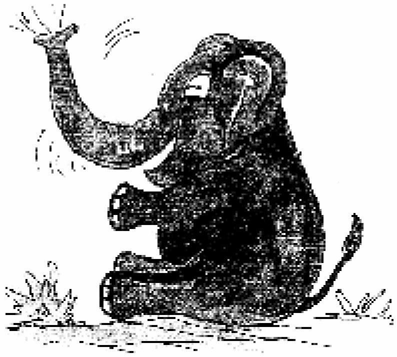

ວິຊາ: ໂລກອ້ອມຕົວ

ບົດທີ1

ຫົວບົດ: ສັດທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມຜາທໍ່ໜໍ່ຄໍາ

1. ສັດທີ່ມີຢູ່ຜາທໍ່ໜໍ່ຄໍາ

ຜາທໍ່ແຕ່ກ່ອນເພິ່ນວ່າກັນວ່າມີສັດຢູ່ຫລາຍຊະນິດອາໄສເຊັ່ນ: ຊ້າງ, ເຍືອງ, ເໝັ້ນ, ຫອນ, ກະຮອກ, ກະແຕ, ຈ້ອນ, ນົກແອ່ນ, ບ່າງລົ້ວ,ເຜິ້ງຄໍາ, ເຈຍດໍາ ແລະ ນົກຊະນິດຕ່າງໆ

ກະຈ້ອນ

ຊ້າງ

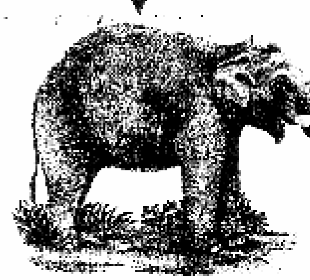

(ສໍາລັບຊ້າງປະຈຸບັນບໍ່ພົບເຫັນໃນເຂດນີ້ແລ້ວ)

ມາຮອດປະຈຸບັນຍັງຄົງຫລົງເຫລືອພຽງສັດບາງຊະນິດເທົ່ານັ້ນທີ່ອາໄສຢູ່ແຕ່ຫລາຍກວ່າໝູ່ແມ່ນລິງແດງ, ລິງກັງ, ລີງລົມແລະທະນີ, ສ່ວນເຜີ້ງນັ້ນຍັງຄົງເຫລືອຢູ່ແຕ່ຈຳນວນໜ້ອຍເທົ່ານັ້ນ(ໃນຖ້ຳເຜີ້ງທີ່ຢູ່ເທິງຜາຫໍ່)

ເຜີ້ງທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມຜາຫໍ່
ເຊິ່ງປະຈຸບັນຍັງເຫລືອຢູ່ຫລາຍສິບຄອນ

2. ໄມ້ທີ່ມີ: ແມ່ນມີໄມ້ແຕ້ຄ່າ, ໄມ້ທີກ, ໄມ້ຟຸງ, ໄມ້ງີ້ວ ດຳ, ໄມ້ເຕ່ນ, ໄມ້ຈັນດຳ(ເປັນຢາ)......

ເພງ: ຜາທີ່ຫໍ່ຄຳ

♪ ຂ້ອຍຈະເລົ່າ ປະຫວັດເປັນມາ
ຜາທີ່ຫໍ່ຄຳ ນັ້ນມີຈິງແທ້
ແຕ່ພໍ່ແມ່ ປູ່ຍ່າຕາຍາຍ
ໄດ້ກະຈາຍ ສູ່ລູກຫລານຟັງ
♪ ຫໍ່ຄຳຢູ່ກັບ ຜາທີ່
ຢູ່ມໍ່ໆ ຄືຈະເອົາໄດ້
ແຕ່ວ່າເຫັນ ນັ້ນເປັນຂວັນຕາ
ຈະຈັບເອົາມາ ບໍ່ໄດ້ດອກທ່ານເອີຍ(ຊ້ຳ)

ເຊີ້ງ: ຜາທໍ່

ໂຮ......................ຮົວ (3)

ເອີຍສາວເອີຍສາວ	ສາວລາວຍຸກໃໝ່
ງາມທັງນ້ຳໃຈ	ງາມທັງໃບໜ້າ
ເຈົ້າຮັບອາສາ	ເຮັດວຽກຊ່ວຍບ້ານ
ບໍ່ໄດ້ມົວຄ້ານ	ເຮັດວຽກທ້າວທັນ
ພ້ອມຮ່ວມໃຈກັນ	ຊອກຮຽນຮ່ຳຮູ້
ຖ້າຍັງບໍ່ຮູ້	ຜາທໍ່ໜໍ່ຄຳ
ນ້ອງຈົ່ງຈົດຈຳ	ເລື່ອງເລົ່າເອົາໄວ້
ແຕ່ກ່ອນເພິ່ນໄດ້	ເລົ່າຂານກັນມາ
ວ່າຢູ່ເທິງຜາ	ມີໜໍ່ຄຳຢູ່
ຫລາຍຄົນເພິ່ນຮູ້	ຈຶ່ງຢາກໄດ້ຄອງ
ຕົກລົງປອງດອງ	ເຮັດຂັ້ນໄດໄວ້
ຈາກນັ້ນອາໄສ	ໄຕ່ຜາຂຶ້ນເບິ່ງ
ຜູ້ຢູ່ທາງເທິງ	ກັບຮ້ອງໃຮຕື່ນ
ເຮັດໃຫ້ຜູ້ອື່ນ	ຕົກຜາໄປນຳ
ຄືຈັ່ງເວນກຳ	ຕົກຕາຍໝົດໝູ່
ຫລາຍຄົນມາຢູ່	ປຸກເຮັດຫຼູບເຟືອງ
ເຮັດໃຫ້ເປັນເມືອງ	ທີ່ຫລາຍຄົນເວົ້າ
ກໍ່ເກີດເປັນເຄົ້າ	ສາມພື້ນເມືອງເຟືອງ

ບີ້ລະຄືເລື່ອງ ສືບເນື່ອງກັນມາ
ນ້ອງນາງບາດຫລ້າ ຈົ່ງຈຳໃຫ້ດີ
ຕ້ອງສາມັກຄີ ຮັກສາເອົາໄວ້
ລູກຫລານຈຶ່ງໄດ້ ຮູ້ເລື່ອງເປັນມາ
ບ່ອນຄົບເຂົາຊ່າ ຜາທໍ່ທໍ່ຄາວ (2)
ໂຮ...............................ຮິ້ວ (3)

ຮູບຜາທໍ່ຍາມເຊົ້າທີ່ເມືອງເຟືອງ

ເກມ: ແຂ່ງຂັນກັນເກັບຫີນ

ຈຸດປະສົງ: ເຮັດໃຫ້ເດັກມີການເຮັດວຽກເປັນທີມ

ອຸປະກອນ: - ກ້ອນຫີນ

- ຊີງ ຫລື ໄມ້ເພື່ອມາເຮັດຊີງຊັ່ງ

ຈຳນວນຄົນແລະເວລາ

- ເວລາ 10 ນາທີ, ບໍ່ຈຳກັດຈຳນວນຄົນ

ບາດກ້າວດຳເນີນ:

1. ແບ່ງນັກຮຽນອອກເປັນ 4 ກຸ່ມ, ເຮັດເປັນ 4 ແຖວ
2. ຫລັງຈາກນັ້ນຄູເອົາກ້ອນຫີນມາກອງໄວ້ຕໍ່ໜ້ານັກຮຽນ 1 ກອງ
3. ເມື່ອໄດ້ຍິນສັນຍານຄູບອກ, ນັກຮຽນຜູ້ທີ່ຢູ່ຕໍ່ໜ້າໃຫ້ແລ່ນເຂົ້າມາເກັບກ້ອນຫີນຢູ່ກອງໄປ 1 ກ້ອນ, ຖ້າໄດ້ແລ້ວໃຫ້ແລ່ນກັບໄປຕ້ອຍມືໝູ່ທີ່ຢູ່ຕໍ່ມາໂດຍຜູ້ທີ່ເກັບຫີນແລ້ວນັ້ນຕ້ອງແລ່ນໄປຢູ່ທາງຫລັງຂອງໝູ່
4. ເມື່ອເກັບກ້ອນຫີນໝົດກອງແລ້ວໃຫ້ຄູຊັ່ງກ້ອນຫີນທີ່ແຕ່ລະກຸ່ມມີຢູ່, ກຸ່ມໃດໜັກກວ່າແມ່ນກຸ່ມນັ້ນຊະນະ

ບົດເລກ

ມື້ໜຶ່ງລຸງຄຳໄດ້ໄປທ່ຽວຕີນຜາທີ່, ລາວໄດ້ເຫັນ ຕົ້ນໄມ້ຫລາຍຢ່າງຄື

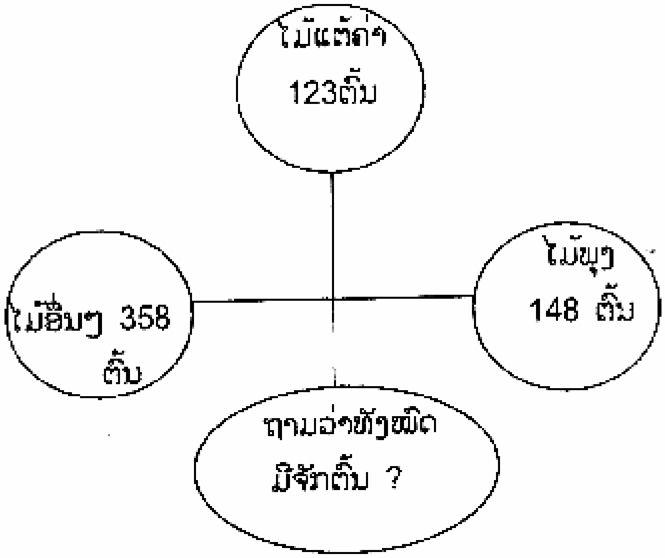

ຜົນປະໂຫຍດຂອງການປົກປັກຮັກສາ
ຜາທົ່ທົ່ຄຳ

- ເປັນມໍລະດົກໃຫ້ລູກຫລານໄດ້ເຫັນ
- ເປັນແຫລ່ງທ່ອງທ່ຽວ
- ເປັນບ່ອນເຕົ້າໂຮມນ້ຳໃຈຄວາມສາມັກຄີ
- ມີທຳມະຊາດທີ່ເອື້ອອຳນວຍໃນການລ້ຽງສາ ຂອງປະຊາຊົນເຂດນີ້